

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФЕРУ ЗНАНЬ

Небога Тетяна Василівна

ORCID ID: 0000-0002-5025-7299

канд. екон. наук, старший науковий співробітник

*Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень
Національної академії наук України», Україна*

Голікова Ольга Сергіївна

ORCID ID: 0000-0001-7301-2430

PhD in Economics, науковий співробітник

*Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень
Національної академії наук України», Україна*

В сучасних умовах економічна система функціонує на основі використання результатів наукових досліджень та знань. Відбувається перехід від індустріальної економіки, яка базується на класичних факторах виробництва: предметах праці, засобах праці, до – постіндустріальної, де визначним фактором виробництва є інформація та знання. Формується так звана економіка знань, одним із імперативів розвитку якої є трансфер знань з метою забезпечення конкурентоздатності країни. Тобто, знання виступають необхідним фактором соціально-економічного розвитку та визначення конкурентоздатності національних господарств.

Проблеми трансферу знань є предметом дослідження багатьох закордонних та вітчизняних вчених. Так, питанням державного регулювання трансферу знань як чинника інноваційного, становлення інноваційного суспільства, формування економіки знань приділяють увагу у своїх наукових працях такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Білоус О.Ю. [1], Клімова Г.П. [2], Друкер П. [3], Махлуп Ф. [4, 5], Тофлер Е. [6] та інші.

Трансфер знань виступає ефективним інструментом здійснення та забезпечення інноваційного процесу. Як зазначає [2], становлення інноваційного суспільства можливе лише з рахунок формування національної інноваційної системи, яка орієнтована на генерування та використання нових наукових знань, сприяє розвитку інноваційних технологій та створює умови для підвищення якості людського капіталу [2, с. 21].

Такими загальними умовами процесу трансферу знань є його інституційне забезпечення. Корисним у цьому напрямі, на нашу думку, виходячи із перспектив європейського вектору розвитку України, є досвід країн Європейського Союзу (ЄС), у рамках якого створено розгалужену систему інституційного забезпечення трансферу знань. Так, урядами країн ЄС здійснюється прямий вплив на регулювання процесів передачі знань в усіх сферах економіки. Прикладом цього є цільове фінансування інноваційної та наукової діяльності, яке у більшій мірі здійснюється за рахунок коштів державного або місцевого бюджетів. У таких країнах, як Великобританія, Німеччина та Франція з початку 80-х років створені парламентські комітети з питань досліджень та технологій, а у сфері трансферу знань діє міждержавна кооперація. З 1958 року проводяться спільні дослідження у рамках Європейського співтовариства з атомної енергії; з 1975 року – у Європейському космічному агентстві. Крім того діє розгалужена система галузевих проєктів – науково-прикладних розробок телекомунікаційних технологій (RACE); Європейська програма дослідницьких та інформаційних технологій стратегічна (SCIENCE); програма трансферу інновацій та

технологій (SPRINT) [7, с. 68].

Окрім держаної підтримки та створення загальних законодавчих умов для здійснення процесу трансферу знань, необхідною умовою, на нашу думку, є розвиток дослідницьких хабів на базі закладів вищої освіти, де мають проводитися актуальні для економічного відновлення України наукові дослідження та комерціалізовуватися передові інноваційні розробки. Крім того, такі хаби повинні взаємодіяти на основі принципу відкритої науки, коли результати наукових досліджень стають доступними для будь-яких зацікавлених сторін, що має сприяти кумулятивному ефекту генерування новацій в країні. Така взаємодія між учасниками інноваційного процесу неможлива без сформованої національної інноваційної інфраструктури, яка має включати такі ключові блоки: фінансове забезпечення; кадрове забезпечення; виробничо-технологічне забезпечення; інформаційне забезпечення; експертиза і сертифікація; логістика; консалтинг; соціальне забезпечення.

Таким чином, економічне повоєнне відновлення України та відновлення конкурентоспроможності, на нашу думку, неможливе без створення загальних умов для провадження інноваційної діяльності та реалізації її ефективного інструменту – трансферу знань. Таким загальним умовами є система інституційного забезпечення трансферу знань і вона має включати:

1. Систему державної підтримки через механізми прямого фінансування.
2. Законодавчу базу, яка має забезпечувати захист прав дослідників та новаторів.
3. Створення системи кооперації закладів вищої освіти на принципах відкритої науки.
4. Сформовану національну інноваційну інфраструктуру.

За офіційним визначенням Єврокомісії «трансфер знань» представляє собою низку активних взаємодій з метою залучення знання від тих, хто їх створює до тих, хто перетворить ці знання на результати [8]. А тому лише за наявності ефективної системи інституційного забезпечення можуть бути створені умови для такого дієвого інструменту реалізації інноваційної діяльності, як трансфер знань.

Список використаних джерел:

1. Білоус О. Ю. Державне регулювання у сфері трансферу знань та технологій як чинник інноваційного розвитку економіки України. Вісник соціально-економічних досліджень. 2015. Вип. 2. С. 100–107.
2. Клімова Г.П. Інноваційне суспільство – новий історичний етап цивілізаційного розвитку. Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні: монографія; за ред. Ю.Є. Атаманової, Г.П. Клімової. Харків: Право, 2015. С. 8–40.
3. Drucker P. The Age of Discontinuity: Guidelines to Our Changing Society / P. Drucker. New York: Harper & Row Publishers, 1968. 383 p.
4. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США [Пер. с англ.]. Фриц Махлуп. М.: Изд-во «Прогресс», 1968. 462 с.
5. Machlup F. Education and Economic Growth / F. Machlup. – New York: New York University Press, 1970. 106 p.
6. Тоффлер Э. Третья волна. М. : АСТ, 2010. 784 с.
7. Будкін В. Інноваційна модель розвитку національних економік. Економіка України. 2010. № 6. С. 67–78.
8. Communication From the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions «Improving knowledge transfer between research institutions and industry across Europe: Embracing Open Innovation - Implementing the Lisbon agenda», Brussels, 4.4.2007, COM (2007) 182 final.